

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Koszty sądowe w sprawach cywilnych

Dochodzenie roszczeń
w postępowaniu grupowym

Przepisy przejściowe

Komentarz do zmian

Tom I

redakcja naukowa Tadeusz Zembrzuski

NOWELIZACJA KPC 2019

KOMENTARZE

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

KOSZTY SĄDOWE
W SPRAWACH CYWILNYCH
DOCHODZENIE ROSZCZEŃ
W POSTĘPOWANIU GRUPOWYM
PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

Komentarz do zmian

Tom I

---

redakcja naukowa Tadeusz Zembrzuski

KOMENTARZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 7 listopada 2019 r.

Recenzenci

Prof. dr hab. Tadeusz Ereciński

Prof. dr hab. Karol Weitz

Dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. USz

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

Szymon Makuch, Eliza Marks, Bartosz Stanisławski – JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie

Krystyna Szych – JustLuk

Indeks rzeczowy

Magdalena Hilt

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-239-3

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

TOM I

Wykaz skrótów	21
Przedmowa	27
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.) (wyciąg)	31
TYTUŁ WSTĘPNY. PRZEPISY OGÓLNE	33
Art. 4 ¹ . [Nadużycie prawa procesowego]	33
Art. 5. [Udzielanie pouczeń]	53
Art. 5. [<i>Udzielanie pouczeń</i>]	53
Art. 6. [Zasada szybkości]	62
Art. 9 ¹ . [Prawo do prywatnej rejestracji czynności sądu za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk]	72
CZĘŚĆ PIERWSZA. POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE	77
Księga pierwsza. Proces	77
Tytuł I. Sąd	77
Dział I. Właściwość sądu	77
Rozdział 1. Właściwość rzeczowa	77
Oddział 1. Podstawy właściwości	77
Art. 17. [Właściwość rzeczowa w sprawach dotyczących uchwał] ..	77
Art. 18. [Przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi okręgowemu]	88
Oddział 2. Wartość przedmiotu sporu	92
Art. 25. [Sprawdzenie wartości przedmiotu sporu]	92
Rozdział 2. Właściwość miejscowa	95
Oddział 2. Właściwość przemienna	95
Art. 31. [Właściwość przemienna]	95
Art. 34. [Właściwość w sprawach o roszczenia wynikające z umów]	105

Art. 35 ¹ . [Właściwość w sprawach o ochronę dóbr osobistych naruszonych przy wykorzystaniu środków masowego przekazu]	120
Art. 37 ² . [Właściwość w sprawach wynikających z czynności bankowych przeciwko bankowi lub bankowi hipotecznemu i innym wskazanym podmiotom]	133
Oddział 3. Właściwość wyłączna	144
Art. 38. [Właściwość wyłączna w sprawach dotyczących nieruchomości]	144
Oddział 4. Przepisy szczególne	155
Art. 44. [Wyznaczenie sądu przez sąd przełożony]	155
Art. 44 ¹ . [Przekazanie sprawy innemu sądowi przez Sąd Najwyższy]	159
Art. 44 ² . [Przekazanie sprawy z powodu reprezentowania Skarbu Państwa przez sąd]	162
Art. 45. [Oznaczenie sądu przez Sąd Najwyższy]	172
Dział II. Skład sądu	177
Art. 47. [Skład sądu pierwszej instancji]	177
Art. 47 ¹ . [Norma kompetencyjna działania referendarza sądowego]	179
Dział III. Wyłączenie sędziego	181
Art. 48 ¹ . [Wyłączenie sędziego a wyznaczenie innego równorzędnego sądu przez sąd przełożony]	181
Art. 49. [<i>Judex suspectus</i> a wyrażenie przez sędziego poglądu co do prawa i faktów]	190
Art. 52. [Rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego]	199
Art. 53 ¹ . [Niedopuszczalny wniosek o wyłączenie sędziego – pozostawienie w aktach a bezskuteczność]	206
Art. 54. [Odpowiednie stosowanie przepisów o wyłączeniu sędziego]	219
Tytuł IIIb. Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów	223
Art. 63 ³ . [Uprawnienia rzecznika konsumentów]	223
Tytuł IV. Strony	227
Dział I. Zdolność sądowa i procesowa	227
Art. 69. [Ustanowienie kuratora dla osoby bez zdolności procesowej i przedstawiciela ustawowego albo bez organów lub osób uprawnionych do jej reprezentowania]	227
Dział III. Interwencja główna i uboczna	230
Art. 77. [Wstąpienie interwenienta ubocznego]	230
Art. 78. [Opozycja]	233
Tytuł V. Koszty procesu	237
Dział I. Zwrot kosztów procesu	237
Art. 98. [Koszty procesu]	237
Art. 98 ¹ . [Koszty mediacji]	242

Art. 103. [Koszty wywołane niesumiennym lub oczywście niewłaściwym postępowaniem]	245
Art. 108 ¹ . [Postanowienie uzupełniające]	249
Art. 110. [Zwrot kosztów od świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego]	250
Dział II. Pomoc prawna z urzędu	252
Art. 117. [Pełnomocnik z urzędu]	252
Art. 117 ² . [Oddalenie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego]	258
Art. 123. [Rozstrzyganie w przedmiocie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu na rozprawie i posiedzeniu niejawnym]	263
Tytuł VI. Postępowanie	266
Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych	266
Rozdział 1. Pisma procesowe	266
Art. 125. [Wnoszenie pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego]	266
Art. 126. [Ogólne warunki pism procesowych]	268
Art. 127. [Pisma przygotowawcze]	272
Art. 130. [Uzupełnienie braków formalnych; zwrot pisma]	278
Art. 130 ^{1a} . [Zwrot pisma bez wezwania do usunięcia jego braków]	283
Art. 130 ³ . [Obowiązek uiszczenia lub uzupełnienia opłaty w toku postępowania]	290
Art. 130 ⁴ . [Zaliczka na poczet wydatków]	295
Rozdział 2. Doręczenia	300
Art. 131. [Tryb doręczania]	300
Art. 132. [Doręczenia między pełnomocnikami profesjonalnymi]	307
Art. 133. [Sposoby doręczeń]	316
Art. 139. [Niemożność doręczenia lub odmowa przyjęcia]	327
Art. 139 ¹ . [Doręczenie pierwszego pisma procesowego przez komornika]	338
Rozdział 3. Posiedzenia sądowe	344
Art. 148. [Jawność posiedzeń sądowych]	344
Art. 152. [Wstęp na posiedzenie]	352
Art. 156 ¹ . [Pouczenie stron o prawdopodobnym wyniku sprawy]	362
Art. 156 ² . [Upowiedzenie stron o możliwości podjęcia rozstrzygnięcia na innej podstawie prawnej]	371
Art. 162. [Zastrzeżenie do protokołu]	377
Rozdział 5. Uchybienie i przywrócenie terminu	382
Art. 172. [Skutki zgłoszenia wniosku]	382
Rozdział 6. Zawieszenie postępowania	384
Art. 178 ¹ . [Podstawa prawna zawieszenia]	384
Art. 182. [Umorzenie zawieszzonego postępowania]	396

Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji	406
Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze	406
Oddział 1. Mediacja	406
Art. 183 ⁵ . [Wynagrodzenie mediatora]	406
Art. 183 ⁸ . [Skierowanie do mediacji]	409
Art. 183 ¹⁴ . [Zatwierdzenie przez sąd ugody zawartej przed mediatorem]	412
Oddział 2. Postępowanie pojednawcze	416
Art. 185. [Postępowanie pojednawcze – zawezwanie do próby ugodowej]	416
Art. 186. [Koszty postępowania pojednawczego]	419
Rozdział 2. Pozew	421
Art. 186 ¹ . [Zwrot pisma niebędącego pozwem]	421
Art. 187. [Treść pozwu]	428
Art. 187 ¹ . [uchylony]	431
Art. 191 ¹ . [Oczywista bezzasadność powództwa]	432
Art. 200. [Przekazanie sprawy według właściwości]	442
Art. 202. [Okoliczności uzasadniające odrzucenie pozwu]	447
Art. 203 ¹ . [Zarzut potrącenia]	449
Art. 204. [Powództwo wzajemne]	464
Rozdział 2a. Organizacja postępowania	473
Art. 205 ¹ . [Zarządzenie doręczenia pozwu i wezwanie do złożenia odpowiedzi]	473
Art. 205 ² . [Obowiązek pouczenia stron]	477
Art. 205 ³ . [Wymiana pism przygotowawczych]	479
Art. 205 ⁴ . [Wyznaczenie i termin posiedzenia przygotowawczego]	489
Art. 205 ⁵ . [Cel i zasady udziału stron w posiedzeniu przygotowawczym]	500
Art. 205 ⁶ . [Zadania przewodniczącego na posiedzeniu przygotowawczym]	513
Art. 205 ⁷ . [Zasady odraczania posiedzenia przygotowawczego]	517
Art. 205 ⁸ . [Protokół posiedzenia przygotowawczego, tajemnica prób ugodowego rozwiązania sporu]	522
Art. 205 ⁹ . [Elementy planu rozprawy]	527
Art. 205 ¹⁰ . [Sporządzenie i zatwierdzenie planu rozprawy]	531
Art. 205 ¹¹ . [Zmiany w planie rozprawy a nowy plan rozprawy]	534
Art. 205 ¹² . [Przytaczanie twierdzeń i dowodów a plan rozprawy]	536
Rozdział 3. Rozprawa	540
Art. 206. [Wyznaczenie rozprawy]	540
Art. 206 ¹ . [Przygotowanie rozprawy]	545
Art. 208. [Przygotowanie rozprawy]	551
Art. 210. [Przebieg rozprawy]	555
Art. 212. [Ustalanie okoliczności spornych]	566
Art. 213. [Uznanie powództwa]	570
Art. 224. [Zamknięcie rozprawy i udzielenie głosu stronom]	572

Art. 226 ¹ . [Sposób wysłuchania stron lub innych osób]	573
Art. 226 ² . [Skutki nadużycia prawa procesowego]	580
Dział III. Dowody	584
Rozdział 1. Przedmiot i ocena dowodów	584
Art. 228. [Fakty powszechnie znane, o których informacja jest powszechnie dostępna, oraz fakty znane sądowi z urzędu]	584
Rozdział 2. Postępowanie dowodowe	588
Oddział 1. Przepisy ogólne	588
Art. 235 ¹ . [Wniosek o przeprowadzenie dowodu]	588
Art. 235 ² . [Przesłanki pominięcia dowodu]	591
Art. 236. [Postanowienie dowodowe]	601
Art. 240. [Zwiążanie postanowieniem dowodowym]	615
Art. 242 ¹ . [Obowiązki strony wnoszącej o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub innej osoby]	621
Art. 242 ² . [Przyrzeczenie osoby stawającej przed sądem]	623
Oddział 2. Dokumenty	625
Art. 243 ² . [Dowody z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy lub do nich dołączone]	625
Oddział 3. Zeznania świadków	627
Art. 263. [Niemożność stawienia się na wezwanie świadka z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się usunąć przeszkody]	627
Art. 266. [Upředzenie świadka; przyrzeczenie]	628
Art. 271 ¹ . [Zeznanie świadka na piśmie]	630
Art. 272 ¹ . [Przesłuchanie świadka z udziałem biegłego lekarza lub psychologa]	647
Art. 275. [Usprawiedliwienie niestawiennictwa]	649
Oddział 4. Opinia biegłych	650
Art. 278 ¹ . [Dopuszczenie dowodu z opinii sporządzonej na zlecenie organu władzy publicznej w innym postępowaniu]	650
Art. 281. [Wyłączenie biegłego]	654
Art. 282. [Treść przyrzeczenia biegłego]	660
Art. 284. [Zarządzenia sądu]	662
Art. 286. [Wyjaśnienie opinii; opinia uzupełniająca]	665
Art. 288. [Wynagrodzenie biegłego oraz zwrot wydatków]	667
Art. 290. [Opinia instytutu naukowego lub naukowo-badawczego]	669
Art. 290 ¹ . [Opinie opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów]	673
Dział IV. Orzeczenia	676
Rozdział 1. Wyroki	676
Oddział 1. Wydanie wyroku	676
Art. 322. [Zasądzenie odpowiedniej sumy]	676

Art. 326. [Ogłoszenie wyroku]	684
Art. 327. [Pouczenie co do sposobu i terminów zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem oraz wniesienia środka zaskarżenia]	692
Art. 327 ¹ . [Treść uzasadnienia wyroku]	702
Art. 328. [Uzasadnienie wyroku]	711
Art. 329. [Termin do sporządzenia uzasadnienia]	727
Art. 330. [Podpisanie uzasadnienia]	740
Art. 331. [Doręczenie wyroku]	745
Art. 331 ¹ . [Wygłoszenie uzasadnienia]	752
Art. 332. [Zwiążanie sądu wydanym wyrokiem]	758
Oddział 3. Wyroki zaoczne	763
Art. 339. [Podstawa]	763
Art. 340. [Wyrok pod nieobecność pozwanego]	765
Art. 342. [Uzasadnienie]	767
Art. 343. [Doręczenie]	768
Art. 344. [Sprzeciw]	770
Art. 345. [Postępowanie ze sprzeciwu]	773
Art. 346. [Zawieszenie i uchylenie rygoru]	774
Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	778
Art. 350. [Sprostowanie]	778
Art. 350 ¹ . [Wniosek o sprostowanie wyroku złożony jedynie dla zwłoki]	783
Art. 352. [Wykładnia wyroku]	787
Rozdział 2. Postanowienia sądu	790
Art. 355. [Umorzenie postępowania]	790
Art. 357. [Doręczanie, uzasadniane postanowień]	814
Rozdział 3. Prawomocność orzeczeń	825
Art. 364. [Stwierdzenie prawomocności]	825
Dział V. Środki odwoławcze	829
Rozdział 1. Apelacja	829
Art. 367. [Dopuszczalność apelacji]	829
Art. 368. [Wymagania apelacji]	830
Art. 369. [Właściwość sądu]	833
Art. 370. (uchylony)	838
Art. 371. [Przedstawienie akt sądowi drugiej instancji]	838
Art. 372. (uchylony)	838
Art. 373. [Odrzucenie apelacji przez sąd drugiej instancji]	838
Art. 373 ¹ . [Doręczenie odpisów apelacji pozostałym stronom]	842
Art. 374. [Posiedzenie niejawne]	844
Art. 375. [Wyznaczenie rozprawy przez sąd drugiej instancji]	845
Art. 386. [Inne rozstrzygnięcia]	848
Art. 387. [Uzasadnienie]	853
Art. 388. [Wstrzymanie wykonania orzeczenia]	856

Art. 391 ¹ . [Wniesienie apelacji od wyroku wydanego w przypadku oczywistej bezzasadności powództwa]	861
Rozdział 2. Zażalenie	863
Art. 394. [Zażalenie do sądu drugiej instancji]	863
Art. 394 ¹ . [Przedmiot zaskarżenia zażaleniem do Sądu Najwyższego]	890
Art. 394 ^{1a} . [Zażalenie poziome w sądzie pierwszej instancji]	896
Art. 394 ^{1b} . [Właściwość sądu w postępowaniu zażaleniowym]	903
Art. 394 ² . [Zażalenie poziome w sądzie drugiej instancji]	905
Art. 394 ³ . [Zażalenie dla zwłoki w postępowaniu]	911
Art. 395. [Przedstawienie zażalenia sądowi drugiej instancji]	917
Art. 396. [Wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia] . .	924
Art. 397. [Rozpoznanie zażalenia. Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu apelacyjnym]	929
Dział Va. Skarga kasacyjna	942
Art. 398 ² . [Dopuszczalność skargi kasacyjnej]	942
Art. 398 ⁶ . [Odrzucenie skargi kasacyjnej]	951
Dział Vb. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	959
Art. 398 ²² . [Skarga na orzeczenie referendarza sądowego]	959
Art. 398 ²³ . [Skarga na orzeczenie referendarza a brak utraty mocy postanowienia]	969
Art. 398 ²⁴ . [Skarga na orzeczenie referendarza sądowego – stosowanie przepisów o zażaleniu]	972
Dział VI. Wznowienie postępowania	974
Art. 410. [Odrzucenie skargi o wznowienie postępowania]	974
Art. 414. [Wstrzymanie wykonania wyroku w razie wniesienia skargi o wznowienie postępowania]	979
Dział VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	982
Art. 424 ⁶ . [Odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przez sąd, do którego wnoszona jest skarga]	982
Art. 424 ⁸ . [Odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przez Sąd Najwyższy]	990
Tytuł VII. Postępowania odrębne	995
Dział I. Postępowanie w sprawach małżeńskich	995
Rozdział 3. Inne sprawy	995
Art. 450. [Postępowanie w razie śmierci jednego z małżonków]	995
Bibliografia	999
Indeks rzeczowy	1033
O Autorach	1045

TOM II

Wykaz skrótów	1069
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.) (wyciąg)	1075
Tytuł VII. Postępowania odrębne	1077
Dział IIa. Postępowanie w sprawach gospodarczych	1077
Art. 458 ¹ . [Odpowiednie stosowanie]	1082
Art. 458 ² . [Sprawy gospodarcze]	1084
Art. 458 ³ . [Treść pozwu]	1111
Art. 458 ⁴ . [Udzielanie pouczeń]	1113
Art. 458 ⁵ . [Odpowiedź na pozew]	1117
Art. 458 ⁶ . [Wniosek o rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów niniejszego działu]	1124
Art. 458 ⁷ . [Przekazanie sądowi właściwemu sprawie niebędącej sprawą gospodarczą]	1125
Art. 458 ⁸ . [Zakaz występowania z nowymi roszczeniami w toku postępowania]	1128
Art. 458 ⁹ . [Wyłączenie określonych dowodów]	1131
Art. 458 ¹⁰ . [Dowód z zeznań świadków]	1139
Art. 458 ¹¹ . [Wykazanie oświadczenia woli lub wiedzy]	1139
Art. 458 ¹² . [Skutki zaniechania próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchylania się od udziału w sprawie lub uczestniczenia w niej w złej wierze]	1141
Art. 458 ¹³ . [Wyrok sądu pierwszej instancji zasądającego świadczenie w pieniądzu lub rzeczach zamiennych]	1142
Dział III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	1143
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1143
Art. 461. [Właściwość sądu]	1143
Art. 464. [Niedopuszczalność odrzucenia pozwu]	1148
Art. 467. [Braki pisma w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych a posiedzenie przygotowawcze]	1154
Art. 470. [Powinności pozwanego]	1162
Art. 471. [Wyznaczenie terminu posiedzenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych]	1166
Art. 475 ¹ . [Wyłączenie stosowania przepisów z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w postępowaniu kasacyjnym]	1170
Art. 476. [Słowniczek]	1172
Rozdział 2. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy	1180
Art. 477 ^{1a} . [Żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadcstwa pracy]	1180

Art. 477 ^{1b} . [Wyrok zastępujący świadectwo pracy]	1185
Art. 477 ² . [Rygor natychmiastowej wykonalności. Uwzględnienie powództwa a obowiązek dalszego zatrudnienia]	1189
Art. 477 ⁶ . [Natychmiastowa wykonalność wyroku]	1194
Art. 477 ⁷ . [Wyłączenie zastosowania przepisów w sprawach, w których pracownik jest stroną pozwaną]	1196
Rozdział 3. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	1198
Art. 477 ¹⁴ . [Orzeczenia sądu]	1198
Dział V. Postępowanie nakazowe i upominawcze	1207
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1207
Art. 480 ¹ . [Przepisy wspólne postępowania nakazowego i upominawczego – zakres zastosowania]	1207
Art. 480 ² . [Przepisy wspólne postępowania nakazowego i upominawczego – wydanie i doręczenie nakazu zapłaty]	1210
Art. 480 ³ . [Przepisy wspólne postępowania nakazowego i upominawczego – zaskarżenie nakazu zapłaty]	1215
Art. 480 ⁴ . [Czynności referendarza sądowego]	1217
Rozdział 2. Postępowanie nakazowe	1222
Art. 484 ¹ . [Fakultatywność postępowania nakazowego]	1222
Art. 485. [Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym]	1226
Art. 486. [Rozpoznanie sprawy dotyczącej transakcji handlowej]	1241
Art. 493. [Drugi etap postępowania nakazowego]	1243
Art. 497. [Cofnięcie zarzutów]	1248
Rozdział 3. Postępowanie upominawcze	1250
Art. 499. [Zakres przedmiotowy postępowania upominawczego oraz przeszkody do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym]	1250
Art. 505. [Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym]	1278
Dział VI. Postępowanie uproszczone	1290
Art. 505 ¹ . [Postępowanie uproszczone – zakres zastosowania]	1290
Art. 505 ² . [Postępowanie uproszczone a posiedzenie przygotowawcze]	1299
Art. 505 ³ . [Kumulacja roszczeń w postępowaniu uproszczonym]	1303
Art. 505 ⁷ . [Postępowanie uproszczone a samodzielna ocena sądu, postępowanie dowodowe]	1307
Art. 505 ⁸ . [Uzasadnienie wyroku w postępowaniu uproszczonym w sprawach o niskiej wartości przedmiotu sporu]	1316
Art. 505 ¹² . [Orzekanie sądu drugiej instancji w postępowaniu uproszczonym w sprawach o niskiej wartości przedmiotu sporu]	1321

Art. 505 ¹⁴ . [Wyłączenie stosowania przepisów w postępowaniu uproszczonym z zakresu prawa pracy]	1324
Dział VII. Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych	1327
Rozdział 2. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	1327
Art. 505 ²⁵ . [Zeznania pisemne]	1327
Dział VIII. Postępowania elektroniczne	1329
Rozdział 1. Elektroniczne postępowanie upominawcze	1329
Art. 505 ²⁸ . [Stosowanie przepisów o postępowaniu upominawczym]	1333
Art. 505 ²⁸ . [<i>Stosowanie przepisów o postępowaniu upominawczym; negatywne przesłanki wydania nakazu zapłaty</i>]	1333
Art. 505 ²⁹ . [Wyłączenie stosowania przepisów o postępowaniach odrębnych]	1338
Art. 505 ²⁹ . [<i>Wyłączenie stosowania przepisów o postępowaniach odrębnych; zaskarżanie i doręczanie postanowień</i>]	1338
Art. 505 ³² . [Treść pozwu; wskazanie dowodów]	1342
Art. 505 ³³ . [Przekazanie sprawy]	1347
Art. 505 ³³ . [<i>Umorzenie postępowania</i>]	1347
Art. 505 ³⁴ . [Uchylenie nakazu zapłaty]	1350
Art. 505 ³⁴ . [<i>Uznanie nakazu zapłaty za doręczony; uchylenie nakazu zapłaty w przypadku niemożliwości jego doręczenia</i>]	1351
Art. 505 ³⁶ . [Skutki wniesienia sprzeciwu]	1355
Art. 505 ³⁶ . [<i>Skutki wniesienia sprzeciwu</i>]	1355
Art. 505 ³⁷ . [Braki formalne pozwu]	1358
Art. 505 ³⁷ . [<i>Koszty procesu w przypadku umorzenia postępowania; wniesienie pozwu o to samo roszczenie w innym postępowaniu</i>]	1358
Art. 505 ³⁸ . [Rozpoznanie zażalenia]	1362
Art. 505 ³⁸ . [<i>Rozpoznanie zażalenia</i>]	1362
Księga druga. Postępowanie nieprocesowe	1364
Tytuł I. Przepisy ogólne	1364
Art. 508. [Właściwość miejscowa]	1364
Art. 509 ¹ . [Czynności referendarza w postępowaniu nieprocesowym – nowy zakres]	1365
Art. 511 ² . [Wniesienie odpowiedzi na wniosek i wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego]	1369
Art. 518 ¹ . [Skarga na orzeczenie referendarza w postępowaniu nieprocesowym]	1373
Tytuł II. Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw	1375
Dział I. Sprawy z zakresu prawa osobowego	1375
Rozdział 2. Ubezważnowolnienie	1375
Oddział 1. Przepisy ogólne	1375
Art. 544. [Właściwość sądu]	1375

Dział IVb. Sprawy z zakresu prawa pracy	1377
Art. 691 ¹⁰ . [Żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania świadczenia pracy]	1377
Art. 691 ¹¹ . [Żądanie sprostowania świadectwa pracy]	1381
CZĘŚĆ DRUGA. POSTĘPOWANIE ZABEZPIECZAJĄCE	1383
Tytuł I. Przepisy ogólne	1383
Art. 740. [Wykonanie i doręczenie postanowień]	1383
Art. 741. [Zażalenie]	1392
Art. 742. [Uchylenie lub zmiana postanowienia]	1398
CZĘŚĆ TRZECIA. POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE	1406
Tytuł I. Przepisy ogólne	1406
Dział I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności	1406
Art. 759. [Czynności egzekucyjne; uprawnienia nadzorcze sądu]	1406
Art. 759 ² . [Doręczenia administracyjnym organom egzekucyjnym oraz organom podatkowym dokonywane przez komornika]	1412
Art. 760. [Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony]	1417
Art. 761. [Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu]	1421
Art. 763 ¹ . [Pouczenie o sposobie i terminie zaskarżenia czynności dokonywanej przez komornika]	1426
Art. 763 ² . [Wyłączenie komornika]	1431
Art. 763 ³ . [Zasada ciągłości właściwości komornika]	1438
Art. 765. [Pomoc Policji i innych organów przy czynnościach egzekucyjnych]	1442
Art. 766 ¹ . [Uzasadnianie postanowień z urzędu]	1446
Art. 767. [Skarga na czynności komornika]	1449
Art. 767 ^{3a} . [Skarga na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym]	1455
Art. 767 ⁴ . [Zażalenie na postanowienie sądu]	1459
Art. 770. [Rozliczenie kosztów egzekucji sądowej]	1467
Dział II. Tytuły egzekucyjne i kontrola wykonalności	1472
Art. 782 ¹ . [Odmowa nadania klauzuli wykonalności]	1472
Art. 788. [Przejęcie uprawnienia lub obowiązku]	1479
Art. 794 ² . [Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym]	1481
Dział III. Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne	1486
Art. 796. [Wszczęcie egzekucji]	1486
Art. 797. [Wymagania wniosku]	1488
Art. 801. [Ustalenie majątku dłużnika; wezwanie do złożenia wykazu majątku; żądanie uzasadnienia wniosku o podjęcie czynności egzekucyjnych; wysłuchanie wierzyciela]	1493
Art. 801 ¹ . [Złożenie wykazu majątku]	1501
Art. 801 ² . [Poszukiwanie majątku dłużnika]	1509

Art. 804.	[Niedopuszczalność badania zasadności obowiązku objętego tytułem; odmowa wszczęcia egzekucji w przypadku upływu terminu przedawnienia]	1513
Art. 804 ² .	[Wszczęcie egzekucji a przejście uprawnienia na inną osobę po powstaniu tytułu wykonawczego]	1516
Art. 805.	[Zawiadomienie o wszczęciu egzekucji]	1518
Art. 809 ¹ .	[Czynności egzekucyjne utrwalane za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk]	1525
Art. 810.	[Czasowe ograniczenia wykonywania czynności poza kancelarią komorniczą, a także w porze nocnej i w dni wolne od pracy]	1528
Dział IV.	Zawieszenie i umorzenie postępowania	1532
Art. 820.	[Zawieszenie na wniosek]	1532
Art. 820 ³ .	[Zawieszenie postępowania na wniosek dłużnika]	1536
Art. 821 ¹ .	[Kwota na zaspokajanie bieżących potrzeb]	1540
Art. 824.	[Obligatoryjne umorzenie z urzędu]	1543
Art. 825.	[Umorzenie postępowania egzekucyjnego obligatoryjnie na wniosek]	1550
Dział V.	Ograniczenia egzekucji	1557
Art. 829.	[Ograniczenia przedmiotowe]	1557
Art. 833.	[Ograniczenia egzekucji z innych świadczeń pieniężnych]	1561
Dział VI.	Powództwa przeciwegzekucyjne	1567
Art. 840.	[Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenie]	1567
Tytuł II.	Egzekucja świadczeń pieniężnych	1601
Dział I.	Egzekucja z ruchomości	1601
Rozdział 1.	Zajęcie	1601
Art. 844.	[Właściwość komornika]	1601
Art. 845.	[Zajęcie ruchomości]	1603
Art. 847.	[Protokół zajęcia ruchomości]	1616
Art. 853.	[Oszacowanie ruchomości]	1618
Art. 855.	[Oddanie ruchomości pod dozór, złożenie do depozytu lub oddanie na przechowanie]	1626
Rozdział 2.	Sprzedaż	1630
Art. 864 ¹ .	[Zgoda dłużnika na sprzedaż z wolnej ręki]	1630
Art. 867.	[Sprzedaż w drodze licytacji publicznej]	1631
Rozdział 3.	Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej	1633
Art. 879 ² .	[Wniosek o dokonanie sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej]	1633
Art. 879 ⁶ .	[Przebieg licytacji elektronicznej]	1636
Dział V.	Wyjawienie majątku	1638
Art. 913.	[Przesłanki]	1638
Art. 916.	[Wyjawienie majątku a środki przymusu]	1645

Dział VI. Egzekucja z nieruchomości	1650
Rozdział 1. Przepisy wstępne	1650
Art. 921 ¹ . [Właściwość sądu nadzorującego tok egzekucji z nieruchomości]	1650
Rozdział 3. Opis i oszacowanie	1653
Art. 945. [Opis i oszacowanie – zawiadomienie i obwieszczenie]	1653
Rozdział 4. Obwieszczenie o licytacji	1656
Art. 955. [Obwieszczenie o licytacji]	1656
Art. 956. [Obwieszczenie o licytacji – wielość sądów]	1658
Rozdział 6. Licytacja	1659
Art. 972. [Licytacja – licytacja i utrwalanie]	1659
Rozdział 7. Przybicie	1661
Art. 987. [Udzielenie przybicia]	1661
Rozdział 8. Przesądzenie własności	1664
Art. 1003. [Wykreślenie wpisów]	1664
Dział VII. Egzekucja ze statków morskich	1668
Art. 1019. [Obwieszczenie o licytacji]	1668
Dział VIII. Podział sumy uzyskanej z egzekucji	1670
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1670
Art. 1027. [Zawiadomienie uczestników; zarzuty]	1670
Tytuł III. Przepisy szczególne o egzekucji	1676
Dział V. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych	1676
Art. 1083. [Egzekucja świadczeń alimentacyjnych. Zakres i ograniczenia]	1676
Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 785 ze zm.) (wyciąg)	1681
TYTUŁ I. PRZEPISY OGÓLNE	1683
Art. 3. [Opłata od pisma procesowego zawierającego oświadczenie o rozszerzeniu powództwa lub jego zmianie powodującej wzrost wartości przedmiotu sporu]	1683
Art. 5. [Katalog wydatków]	1688
Art. 8. [Odesłanie]	1693
TYTUŁ II. OPŁATY	1696
Dział 1. Przepisy ogólne	1696
Art. 12. [Opłata stała i jej wysokość]	1696
Art. 13. [Opłata stała ustalana według wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia; opłata stosunkowa]	1697
Art. 13a. [Opłata sądowa w sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych od strony będącej konsumentem lub osobą fizyczną prowadzącą gospodarstwo rodzinne]	1699

Art. 13b.	[Opłata stała w sprawach o roszczenia wynikające z uchwalenia planu miejscowego]	1702
Art. 13c.	[Opłata stała w sprawach o usunięcie niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności oraz o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji]	1704
Art. 13d.	[Opłata sądowa od roszczeń majątkowych dochodzonych w postępowaniu grupowym]	1705
Art. 13e.	[Opłata sądowa w sprawach, w których powód wcześniej brał udział w mediacji lub innej próbie polubownego załatwienia sporu]	1706
Art. 14a.	[Nieobciążanie kosztami sądowymi]	1709
Art. 15.	[Opłata tymczasowa i jej wysokość. Opłata ostateczna] . .	1710
Art. 19.	[Zmiany w pobieraniu opłat częściowych]	1711
Art. 21a.	[Niedopuszczalność przekazywania opłat sądowych innemu sądowi po przekazaniu sprawy]	1715
Dział 2.	Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw	1717
Art. 22.	[Zażalenia na postanowienie, od których pobierana jest opłata stała]	1717
Art. 23.	[Opłata stała 100 zł]	1718
Art. 24.	[Opłata stała w wysokości 300 i 200 złotych]	1719
Art. 25a.	[Wysokość opłaty sądowej przy rozszerzeniu powództwa lub jego zmianie powodującej wzrost wartości przedmiotu sporu]	1723
Art. 25b.	[Opłata od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem]	1726
Dział 3.	Wysokość opłat w procesie	1728
Rozdział 1.	Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego	1728
Art. 26a.	[Pozwy podlegające opłacie stałej 300 lub 200 zł]	1728
Art. 28.	(uchylony)	1729
Rozdział 2.	Sprawy gospodarcze	1730
Art. 29.	[Pozwy podlegające opłacie stałej 5000 zł]	1730
Art. 32.	[Wysokość opłat stałych w postępowaniu przed organami centralnymi administracji rządowej]	1730
Art. 32a.	[Opłata stała od odwołania od decyzji i zażalenia na postanowienie organu regulacyjnego]	1732
Art. 34a.	[Opłata stała pobierana od złożonego po zatwierdzeniu planu rozprawy wniosku o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub strony; dodatkowa opłata za przymusowe sprowadzenie świadka]	1734
Rozdział 3.	Sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	1735
Art. 35.	[Opłaty sądowe w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy]	1735
Art. 36.	[Opłaty sądowe w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych]	1741

Dział 4. Wysokość opłat w postępowaniu nieprocesowym	1745
Rozdział 3. Sprawy z zakresu prawa o księgach wieczystych	1745
Art. 44. [Wnioski do sądu wieczystoksięgowego podlegające opłacie stałej 100 zł]	1745
Rozdział 4. Sprawy z zakresu prawa spadkowego	1746
Art. 49. [Wnioski z zakresu prawa spadkowego podlegające opłacie stałej 100 zł]	1746
Rozdział 5. Sprawy z zakresu działania Krajowego Rejestru Sądowego	1747
Art. 62. [Opłata stała od wniosku o wykreślenie zastawu z rejestru zastawów]	1747
Art. 64. [Opłata stała od wniosku o uwierzytelnienie odpisu statutu]	1747
Dział 5. Wysokość opłat w postępowaniu zabezpieczającym	1749
Art. 68. [Wnioski w postępowaniu zabezpieczającym podlegające opłacie stałej 100 zł]	1749
Art. 69. [Opłata od wniosku o udzielenie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego złożonego przed wniesieniem pisma wszczynającego postępowanie]	1752
Dział 8. Opłaty kancelaryjne	1760
Art. 77. [Poświadczenie odpisu]	1760
Art. 77a. [Zwolnienie z opłaty w przypadku pierwszego wniosku o wydanie odpisu orzeczenia kończącego postępowanie z klauzulą wykonalności]	1765
Art. 78. [Opłata od wniosku o wydanie kopii dokumentu]	1766
Dział 9. Zwrot opłaty	1768
Art. 79. [Zwrot z urzędu]	1768
Art. 80. [Zwrot różnicy]	1774
Art. 80a. [Sąd właściwy w zakresie dokonywania zwrotów]	1774
TYTUŁ III. WYDATKI	1777
Dział 2. Należności świadków, biegłych, tłumaczy i stron w postępowaniu cywilnym	1777
Art. 89a. [Oznaczenie wysokości wynagrodzenia lub zwrotu wydatków biegłego]	1777
Art. 92. [Wniosek o zwrot]	1780
Art. 93. [Należności świadków, biegłych, tłumaczy, stron oraz mediatorów]	1783
Art. 93a. [Przyznawanie mediatorowi należności przez sąd]	1785
TYTUŁ IV. ZWOLNIENIE OD KOSZTÓW SĄDOWYCH	1788
Art. 102. [Zwolnienie osób fizycznych od kosztów sądowych w drodze orzeczenia organu sądowego]	1788
Art. 103. [Zwolnienie od kosztów sądowych w drodze orzeczenia sądowego osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi]	1794

Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 573 ze zm.) (wyciąg)	1801
Art. 7. [Posiedzenie przygotowawcze i pismo przygotowawcze] . .	1803
Art. 8. [Kaucja na zabezpieczenie kosztów procesu]	1809
Art. 10. [Badanie dopuszczalności postępowania grupowego]	1817
Art. 15. [Zarzuty co do członkostwa w grupie]	1826
Art. 17. [Postanowienie co do składu grupy]	1832
Art. 18. [Zmiana reprezentanta grupy]	1837
Art. 21. [Wyrok w postępowaniu grupowym]	1844
Art. 22. [Tytuł egzekucyjny w postępowaniu grupowym]	1853
Art. 24. [Stosowanie przepisów innych ustaw]	1856
Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469) (wyciąg)	1859
Art. 9. [Dalsze stosowanie przepisów dotychczasowych; zachowanie mocy dokonanych czynności]	1861
Art. 10. [Brak stosowania przepisów o postępowaniu gospodarczym do spraw trwających]	1878
Art. 11. [Przepisy intertemporalne dotyczące postępowania nakazowego i upominawczego]	1884
Art. 12. [Przepisy intertemporalne dotyczące elektronicznego postępowania upominawczego]	1895
Art. 13. [Przepis intertemporalny dotyczący postępowania uproszczonego]	1899
Art. 14. [Zmiana wcześniejszych przepisów intertemporalnych: wyłączenie sędziego, dokumentowanie bezpośrednich doręczeń]	1902
Art. 15. [Stosowanie zmienionych przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych]	1906
Art. 16. [Uchylenie ustawy o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych]	1910
Art. 17. [Wejście ustawy w życie]	1914
Bibliografia	1923
Indeks rzeczowy	1957
O Autorach	1969

Wykaz skrótów

Akty prawne

Prawo międzynarodowe i prawo Unii Europejskiej

- austr. ZPO – Zivilprozessordnung z 1.08.1895 r., BGBl. I Nr 109/2018
- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. V zmieniona następnie Protokołami nr 3, 4 i oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- KPP – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- niem. ZPO – Zivilprozessordnung z 30.01.1877 r., BGBl. I S. 3202
- RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1)
- rozporządzenie nr 805/2004 – rozporządzenie nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.04.2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.Urz. UE L 143, s. 15, ze zm.)
- rozporządzenie nr 1896/2006 – rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 399, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie nr 861/2007 – rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.Urz. UE L 199, s. 1, ze zm.)

- rozporządzenie nr 1393/2007 – rozporządzenie nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych („doręczanie dokumentów”) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.Urz. UE L 324, s. 79, ze zm.)
- rozporządzenie nr 1215/2012 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 351, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie Rzym I – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z 17.06.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.Urz. UE L 177, s. 6)

Prawo krajowe

- d.k.p.c. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934 ze zm.) – nie obowiązuje
- d.p.u.s.p. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 6.02.1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 12, poz. 93 ze zm.) – nie obowiązuje
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950)
- k.k.w. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2019 r. poz. 676 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.)

-
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.)
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1302 ze zm.)
- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 2187 ze zm.)
- pr. en. – ustawa z 10.04.1997 r. – Prawo energetyczne (Dz.U. z 2019 r. poz. 755 ze zm.)
- pr. not. – ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 540 ze zm.)
- pr. poczt. – ustawa z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 2188 ze zm.)
- pr. pras. – ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 1914)
- pr. przeds. – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292 ze zm.)
- pr. restr. – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 243 ze zm.)
- pr. tel. – ustawa z 16.07.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2018 r. poz. 1954 ze zm.)
- pr. up. – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 498 ze zm.)
- pr. weksl. – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 160)
- p.u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 52 ze zm.)
- p.w.k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 297 ze zm.)
- p.w.p. – ustawa z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 776 ze zm.)
- r.ś.p. – rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 30.12.2016 r. w sprawie świadectwa pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1289 ze zm.)
- r.u.s.p. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. poz. 1141)
- u.d.r.p.g. – ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 573 ze zm.)
- u.k.k. – ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. poz. 770 ze zm.)
- u.KRS – ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.)
- u.k.s. – ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 771 ze zm.)
-

- u.k.s.c. – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 785 ze zm.)
- u.k.w.h. – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2018 r. poz. 1916 ze zm.)
- u.o.k.k. – ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 369 ze zm.)
- u.p.e.a. – ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1438 ze zm.)
- u.p.p. – ustawa z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2152)
- u.RPD – ustawa z 6.01.2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2017 r. poz. 922 ze zm.)
- u.RPO – ustawa z 15.07.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.)
- u.z.n.k. – ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1010 ze zm.)
- u.z.z.w. – ustawa z 7.06.2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2019 r. poz. 1437 ze zm.)
- z.k.p.c.2015 – ustawa z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311 ze zm.)
- z.k.p.c.2019 – ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469)
- z.o.z.d.s. – zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.06.2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r. poz. 138)

Czasopisma i publikatory

- ADR – ADR. Arbitraż i Mediacja
- AnwBl – Anwaltsblatt
- AUWr PPIa – Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
- Biul. MS – Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
- Biul. SN – Biuletyn Sądu Najwyższego
- Dz.U. – Dziennik Ustaw
- Dz.Urz. MS – Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości
- Dz.Urz. WE/UE – Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich / Unii Europejskiej
- EP – Edukacja Prawnicza
- EPS – Europejski Przegląd Sądowy
- GP – Gazeta Prawna

GS	– Gazeta Sądowa
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
IC	– Izba Cywilna. Biuletyn Sądu Najwyższego
JZ	– Juristen Zeitung
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
KPPubl.	– Kwartalnik Prawa Publicznego
KZS	– Krakowskie Zeszyty Sądowe
MPH	– Monitor Prawa Handlowego
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
M.Pr.Bank.	– Monitor Prawa Bankowego
NJW	– Neue Juristische Wochenschrift
NP	– Nowe Prawo
ONSAiWSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
OSAKat	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach
OSG	– Orzecznictwo Sądów w Sprawach Gospodarczych
OSNAPIUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Izby Karnej
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karno i Wojskowa
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PME	– Prawo Mediów Elektronicznych
POSAG	– Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPiA	– Przegląd Prawa i Administracji

Pr. Bank.	- Prawo Bankowe
Prob. Egz.	- Problemy Egzekucji
Prob.Egz.S.	- Problemy Egzekucji Sądowej
Prok. i Pr.-wkł.	- Prokuratura i Prawo – wkładka
Pr. Spółek	- Prawo Spółek
PS	- Przegląd Sądowy
PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PwD	- Prawo w Działaniu
R. Pr.	- Radca Prawny
Sam. Teryt.	- Samorząd Terytorialny
SC	- Studia Cywilistyczne
St. lur.	- Studia Iuridica
St. Praw.	- Studia Prawnicze
ZNUJ PWiOWI	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej
ZNUŁ	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego

Inne

CEIDG	- Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
EPU	- elektroniczne postępowanie upominawcze
ETPC	- Europejski Trybunał Praw Człowieka
KRS	- Krajowy Rejestr Sądowy
NSA	- Naczelny Sąd Administracyjny
SA	- Sąd Apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy
SO	- Sąd Okręgowy
SOKiK	- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SR	- Sąd Rejonowy
TK	- Trybunał Konstytucyjny
uzasadnienie projektu z.k.p.c.2019	- uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, VIII kadencja, druk sejm. nr 3137
WSA	- Wojewódzki Sąd Administracyjny

Przedmowa

Dążenie do przebudowy prawa procesowego jest zjawiskiem powtarzalnym niezależnie od dokonujących się przeobrażeń społecznych, politycznych i gospodarczych, w związku z czym niestabilność stanu prawnego stała się współcześnie trwałym, powszechnym elementem rzeczywistości, stwarzającym przekonanie, że reformowanie postępowania cywilnego nigdy nie zostanie zakończone. Co ciekawe, wszystkim kolejnym zmianom towarzyszy wielokrotnie powtarzana teza o kryzysie wymiaru sprawiedliwości i przewlekłości rozpoznawania spraw, zawsze zatem mają one na celu usprawnienie i przyspieszenie postępowań sądowych, w tym także postępowania cywilnego. Niezależnie od ducha i pobudek prawodawcy dokonywane przekształcenia powinny jednak przede wszystkim odpowiadać podstawowym standardom dobrego prawa i sprawnej legislacji oraz realizować postulaty dotyczące konstytucyjnych gwarancji prawa do rozpoznania każdej sprawy cywilnej w jawnym i rzetelnie prowadzonym postępowaniu przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd. Przy okazji każdej istotnej przebudowy reguł i mechanizmów powraca więc pytanie, czy i w jakim stopniu wprowadzane unormowania uwzględniają te standardy i zasady, a jednocześnie czy w optymalny sposób ważą interesy stron i uczestników postępowań sądowych.

Prace legislacyjne stanowiące próbę poprawienia naraz wielu różnych instytucji procesowych zazwyczaj nie przyczyniają się do stworzenia klarownych i jednoznacznych regulacji, lecz – jak pokazuje praktyka – w większym lub mniejszym stopniu dezorganizują przebieg postępowań sądowych. Proponowane rozwiązania nasuwają wiele wątpliwości i pytań, które skłaniają do pogłębionych refleksji teoretycznych oraz o charakterze praktycznym. Dokonywane zmiany powodują, że stosowanie Kodeksu postępowania cywilnego staje się coraz bardziej utrudnione ze względu na brak spójności i konsekwencji, niejednorodną siatkę pojęciową, liczne niejasności, nadmierną kazuistykę oraz niepotrzebne komplikowanie niekiedy prostych w swej konstrukcji instytucji procesowych.

Dokonane w 2019 r. zmiany w prawie procesowym cywilnym w istotny sposób wpływają na organizację sądów oraz na przebieg postępowań prowadzonych przed orga-

nami wymiaru sprawiedliwości. Już pobieżna lektura wprowadzonych w tym roku aktów prawnych wraz z wielostronicowymi i wielowątkowymi uzasadnieniami proponowanych rozwiązań uzmysławia, że zmiany charakteryzuje ogromne zróżnicowanie. Wśród kilkuset zmian ustawowych są istotne, ważne i daleko idące, ale także zmiany o mniejszej wadze, błahe, a nawet ograniczające się do kwestii technicznych lub językowych. Są wśród nich rozwiązania oczekiwane i pożądane, lecz nie brakuje także konstrukcji kontrowersyjnych i wzbudzających wątpliwości. Niektóre sztucznie stworzone uprawnienia i obowiązki mogą zaskakiwać i wprowadzać dezorientację nie tylko wśród stron oraz uczestników postępowań sądowych, lecz także w gronie zastępujących ich profesjonalnych pełnomocników. Wiele zmian stanowi także istotne wyzwanie dla sędziów, na których spoczywa odpowiedzialne zadanie trafnego i prawidłowego osądzania sporów oddawanych pod osąd.

Nowelizacja postępowania cywilnego zasługuje na niekiedy bardzo krytyczne spojrzenie, a jej obszerność nie zwalnia z obowiązku szczegółowego ustosunkowania się do wszystkich dokonanych zmian. Praktyka będzie musiała zmierzyć się z rozwiązaniami o charakterze rewolucyjnym, do których można zaliczyć m.in. wprowadzenie postępowania przygotowawczego wraz z przebudową mechanizmów koncentracji materiału procesowego, skodyfikowanie instytucji nadużycia prawa procesowego, zasadnicze zmiany w postępowaniu dowodowym, przywrócenie postępowania w sprawach gospodarczych, przeobrażenia dokonane w zakresie tzw. postępowań przyspieszonych, reguł dokonywania doręczeń oraz modyfikację kształtu i charakteru środków zaskarżenia. Obok rozwiązań *stricte* procesowych istotną rolę odgrywają zmiany o charakterze fiskalnym. Zakres, obszerność nowelizacji oraz etapowość wprowadzonych zmian utrudniają jej właściwą analizę i uporządkowanie.

Prezentacji nowelizacji dokonano metodą komentarzową. Opracowanie zawiera kompleksowe, dogłębne i praktyczne spojrzenie na nowy kształt postępowania cywilnego. Uwzględnia zarówno regulacje wprowadzane ustawą z 4.07.2019 r. (Dz.U. poz. 1469), ustawą z 16.05.2019 r. (Dz.U. poz. 1043), jak i obowiązujące od 1.01.2019 r. zmiany w zakresie postępowania egzekucyjnego dokonane ustawą z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771 ze zm.).

Komentarz wychodzi naprzeciw oczekiwaniom praktyki. Analizie poddano nie tylko znowelizowane i nowo utworzone regulacje Kodeksu postępowania cywilnego, lecz także przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz regulacje przejściowe i intertemporalne, które stanowią wyzwanie dla podmiotów stosujących regulacje procesowe w odniesieniu do postępowań sądowych będących w toku. Poszczególne regulacje nie mogą być wyjaśniane i interpretowane w oderwaniu instytucji prawa procesowego od otoczenia normatywnego, w którym funkcjonują. Komentarz pełni funkcję przewodnika po

tekstach poszczególnych ustaw, ma jednak przede wszystkim za zadanie przybliżenie znaczenia wprowadzanych zmian oraz ich wpływu na praktykę sądową. Zawiera porównanie dotychczasowego oraz aktualnego stanu prawnego, omawia wszystkie aspekty nowelizacji i szczegółowo opisuje kształt modyfikowanych instytucji, uwzględniając wypowiedzi doktryny i judykatury. Zwraca uwagę na mankamenty nowych rozwiązań i wskazuje zagrożenia, z którymi mogą zetknąć się uczestnicy postępowań sądowych. Starano się dostrzegać również pozytywne rezultaty wprowadzonych zmian.

Komentarz jest przeznaczony przede wszystkim dla praktyków – sędziów, adwokatów, radców prawnych i komorników, jak również dla innych podmiotów biorących udział w postępowaniach sądowych. W jasny i jednoznaczny sposób ustosunkowuje się do wielu wątpliwości, które wiążą się z nowymi regulacjami. Dzięki temu jest przydatnym źródłem wiedzy dla wszystkich osób i podmiotów zaangażowanych w prowadzenie postępowań sądowych w sprawach cywilnych.

Stworzenie niniejszego dzieła było możliwe dzięki zgromadzeniu i połączeniu sił czterdziestu czterech specjalistów z zakresu prawa procesowego – sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, adwokatów, radców prawnych, radców Prokuraturii Generalnej RP, notariuszy i komorników, jak również przedstawicieli nauki: profesorów i doktorów prawa reprezentujących niemal wszystkie liczące się w kraju ośrodki akademickie – Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Akademię Leona Koźmińskiego w Warszawie, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Zielonogórski.

Autorom – unikatowemu gronu współtwórców komentarza – należą się wyrazy uznania za podjęty trud i zaangażowanie, którego efektem jest dzieło oddawane do rąk Czytelnika.

Tadeusz Zembrzusi

Warszawa, listopad 2019 r.

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(Dz.U. z 2019 r. poz. 1460; zm.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1469, poz. 1495, *poz. 1649, poz. 1655, poz. 1798, poz. 1802, poz. 1818*)¹

(wyciąg)

---

¹ Uwzględniono zmiany wynikające z ustawy z 11.09.2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3753, oczekuje na publikację w Dzienniku Ustaw) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20.02.2021 r. oraz po upływie 9, 12 i 24 miesięcy od dnia ogłoszenia.

TYTUŁ WSTĘPNY

Przepisy ogólne

Art. 4¹.² [Nadużycie prawa procesowego]

Z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania stronom i uczestnikom postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono (nadużycie prawa procesowego).

Cel regulacji

1. Artykuł 4¹ dotyczy instytucji nadużycia prawa procesowego. Norma ustanawia zakaz nadużycia prawa procesowego. Jest to istotne *novum* w Kodeksie postępowania cywilnego. Do tej pory zakaz nadużycia prawa procesowego nie miał skodyfikowanej postaci. W doktrynie i orzecznictwie wskazywano jednak, że zakaz ten można było wywieść z obowiązujących zasad procesowych, jak również z ustawy zasadniczej (art. 45 Konstytucji RP). Zakaz nadużycia praw procesowych uznawano za fundamentalną część prawa do rzetelnego postępowania sądowego, a więc postępowania prowadzonego przy uwzględnieniu nie tylko reguł *fair play*, ale i z poszanowaniem wszelkich prawideł uczciwego, lojalnego i sprawiedliwego procedowania w sprawie zawisłej przez sądem (M.G. Plebanek, *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 64). Obecnie w związku z wprowadzeniem art. 4¹ wszelkie wątpliwości co do zakresu i potrzeby obowiązywania zakazu nadużycia prawa procesowego zostały rozwiązane.
2. Artykuł 4¹ jest normą generalną, która znajduje zastosowanie nie tylko w procesie cywilnym, lecz także w innych postępowaniach sądowych. W myśl art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unor-

² Art. 4¹ dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z 4.07.2019 r. (Dz.U. poz. 1469) zmieniającej nin. ustawę z dniem 7.11.2019 r.

mowanych w niniejszym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Zasadniczo nie ma żadnych przeszkód, aby zakaz nadużycia prawa procesowego nie był transponowany na inne postępowania, w tym chociażby na postępowanie nieprocesowe, klauzulowe czy też egzekucyjne. Jedyne wyjątki we wskazanym zakresie wiąże się z postępowaniem arbitrażowym. Postępowanie to jest na tyle specyficzne, że źródłem zakazu nadużycia prawa procesowego nie jest tu norma z art. 4¹, lecz mogą to być normy określone w regulaminach stałych sądów polubownych lub też innych regulacjach, do których odwołuje się i na podstawie których orzeka sąd polubowny. W zależności od ustaleń stron co do porządku mającego mieć zastosowanie w postępowaniu arbitrażowym zakaz należy odkodowywać z istniejących w tym zakresie unormowań (Ł. Błaszczak, *Nadużycie prawa procesowego w postępowaniu arbitrażowym*, Warszawa 2018).

3. Celem regulacji jest z jednej strony usprawnienie postępowania przed sądem, a z drugiej zapobieganie zachowaniom, które zakłócają jego przebieg i prowadzą do osiągnięcia celu nieznanego danej instytucji.

Istota nadużycia prawa procesowego

4. Nadużycie prawa procesowego odnosi się do uprawnień stron i uczestników postępowania. Uprawnienia stron i uczestników z kolei wiążą się z możliwością dokonywania określonych czynności procesowych. Uprawnienie jest kompetencją do zachowania normowanego przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Nadużycie będzie zatem uzewnętrzniało się w sferze uprawnienia, a nie obowiązku procesowego. To rozróżnienie wydaje się mieć istotne znaczenie, ponieważ pole do nadużyć rodzi się przy uprawnieniach, a nie obowiązkach czy też ciężarach procesowych.
5. Podmiotami nadużycia prawa procesowego mogą być strony i uczestnicy postępowania. Od strony podmiotowej nadużycie prawa procesowego nie może wiązać się w żaden sposób z działalnością sądu jako organu procesowego. Sąd nie nadużywa prawa procesowego, co najwyżej możemy mieć do czynienia z przekroczeniem przez organ procesowy swoich kompetencji i w efekcie z wadliwym dokonaniem czynności sądowej. Artykuł 4¹ nie ma zastosowania względem organów procesowych (sądów, referendarzy) ani względem sądów arbitrażowych czy też organów egzekucyjnych (komorników). Kategoria nadużycia od strony podmiotowej jest przypisana jedynie względem stron i uczestników postępowania.
6. Podstawowym uprawnieniem stron jest uprawnienie do podejmowania czynności procesowych. Kategoria czynności procesowych jest dość złożona, z punktu widzenia jednak zakazu nadużycia prawa procesowego można przyjąć, że będzie to czynność dokonana przez stronę lub uczestnika postępowania na płaszczyźnie sądowego po-

stępowania w stosunku do organu procesowego lub strony przeciwnej, ewentualnie na płaszczyźnie innego postępowania (postępowania egzekucyjnego).

7. Przy określeniu istoty nadużycia prawa procesowego należy odwołać się do celu obowiązywania danej instytucji prawa procesowego cywilnego. To cel wyznacza podstawowy kierunek w zakresie identyfikowania danego zachowania i możliwości podciągnięcia tego zachowania pod kategorię nadużycia prawa procesowego. Odwołanie się do celu danej czynności jest właściwym rozwiązaniem, ponieważ pozwala oddzielić od siebie przypadki, gdy czynność procesowa jest dokonana w sposób wadliwy, od tych sytuacji, gdy stanowi ona przejaw nadużycia prawa procesowego.
8. Ocena, że dana czynność stanowi nadużycie prawa procesowego, powinna opierać się na ustaleniu celu, który strona chce osiągnąć, podejmując daną czynność, i na ocenie, czy cel ten jest usprawiedliwiony w świetle procesowego przeznaczenia danej instytucji, czyli innymi słowy, czy cel działania strony *in concreto* jest zgodny z celem instytucji procesowej *in abstracto* (M.G. Plebanek, *Nadużycie...*, s. 54 i n.; T. Ereciński, *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym. Tezy i wstępne propozycje do dyskusji* [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, red. P. Grzegorzczak, M. Wasilik, F. Zedler, Warszawa 2019, s. 16 i 17).
9. Wskazane jest badanie w odniesieniu do konkretnego zachowania (działania) intencjonalności samej strony (lub jej pełnomocnika). W przeciwnym razie powstaje uzasadnione pytanie, co w sytuacji, gdy strona nadużywa prawa, nie mając rozeznania celowego, a więc czyni to nie wiedząc, że jej działania są „antyskuteczne” (przeciwo-celowe) i nie tylko nie pozwalają na dotarcie do celu postępowania, lecz także wręcz wydłużają perspektywę jego osiągnięcia.
10. Przy ocenie, czy doszło do nadużycia prawa procesowego, nie chodzi o ocenę subiektywną, lecz o ocenę obiektywną, która nakazuje porównanie – przy uwzględnieniu miernika obiektywnego, celu konkretnego uprawnienia procesowego – z odpowiedniością wykorzystania go w konkretny sposób, połączone z wnikliwą oceną okoliczności sprawy (T. Ereciński, *Nadużycie...*, s. 17).
11. W istocie czynności stron (uczestników postępowania) będą podejmowane na podstawie i w granicach prawa procesowego, jednakże nie będą zmierzały do osiągnięcia celu, w którym odpowiednie instytucje procesowe zostały ustanowione (uzasadnienie projektu z.k.p.c.2019, s. 33).
12. Nadużycie prawa procesowego należy odróżnić od takiego korzystania z uprawnienia procesowego, które mimo że w danej sytuacji jest uzasadnione, to jednak jest sprzeczne z przepisami prawa. Działanie sprzeczne z przepisami prawa procesowego

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

KOSZTY SĄDOWE
W SPRAWACH CYWILNYCH
DOCHODZENIE ROSZCZEŃ
W POSTĘPOWANIU GRUPOWYM
PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

Komentarz do zmian

Tom II

---

redakcja naukowa Tadeusz Zembrzuski

KOMENTARZE

TYTUŁ VII

Postępowania odrębne

DZIAŁ IIA²

Postępowanie w sprawach gospodarczych

Uwagi ogólne

1. Potrzeba swoistego unormowania rozstrzygnięcia sporów między przedsiębiorcami (podmiotami gospodarczymi, kupcami) powstała wraz z rozwojem gospodarczym, postępem technicznym oraz ożywieniem rynku, a więc zjawiskami towarzyszącymi powszechnym przemianom społeczno-politycznym, które nasiliły się na przełomie XIX i XX w., zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz w zachodniej Europie. Rysujące się wówczas tendencje koncentrowały się na próbach wyłączenia sporów gospodarczych spod jurysdykcji sądów państwowych i przejęcia ich przez organy arbitrażowe. Tendencje te były także wynikiem przekonania, że sądy państwowe działają zbyt opieszale, zwłaszcza wobec wymagań obrotu gospodarczego, a stosowane przez nie prawo (cywilne, prywatne) nie nadąża za oczekiwaniami rynku, z jednej strony korzystającego z wolności gospodarczej i chętnie sięgającego do zasad słuszności, z drugiej strony jednak coraz częściej uwzględniającego również interes publiczny. Przyjmuje się, że zaczątkiem idei sądownictwa gospodarczego (handlowego) są amerykańskie ustawy antytrustowe i antymonopolowe (ustawa Shermana z 1890 r. i ustawa Clayтона z 1914 r.).
2. Problemy związane z rozstrzygnianiem sporów gospodarczych zostały dostrzeżone także w Polsce międzywojennej. Wynikiem tego był dynamiczny rozwój sądownictwa polubownego, początkowo działającego na podstawie unormowań państw zabor-

² Część I księga I tytuł VII dział 2a dodany przez art. 1 pkt 156 ustawy z 4.07.2019 r. (Dz.U. poz. 1469) zmieniającej nin. ustawę z dniem 7.11.2019 r.

czych, a następnie na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r. (art. 479–507) oraz przepisów szczególnych. Powstały wówczas i prężnie działały stałe sądy i komisje polubowne, sądy giełdowe, sądy cechowe, sądy rozjemcze, komisje pojednawcze itp., które przejmowały do rozpoznania także wiele spraw określanych później jako handlowe lub gospodarcze. Funkcjonowały również sądy polubowne *ad hoc*, powoływane doraźnie przez strony.

3. Rozwój sądownictwa polubownego i związane z nim oczekiwania jurysdykcyjne spowodowały, że ustawodawca międzywojenny nie utworzył odrębnego państwowego sądownictwa gospodarczego (handlowego); w Polsce ani w Europie Zachodniej nigdy takiej tendencji nie było. Zdecydował się jedynie na utworzenie w niektórych sądach okręgowych, obejmujących obszary rozwinięte gospodarczo i odznaczające się ożywionym rynkiem („znaczniejszym ruchem handlowym”), wydziałów handlowych rozpoznających określone w ustawach sprawy handlowe (art. 21 § 1 d.p.u.s.p.). Wydziały te – które m.in. zastąpiły istniejące wcześniej sądy morskie i górnicze – powołano rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości wydanymi w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z 24.12.1928 r. w sprawie utworzenia wydziałów handlowych w sądach okręgowych (Dz.U. Nr 104, poz. 947) oraz z 12.03.1931 r. o utworzeniu wydziału handlowego w sądzie okręgowym w Tarnowie (Dz.U. Nr 31, poz. 220). Później – ustawą z 28.03.1933 r. o kartelach (Dz.U. Nr 31, poz. 270 ze zm.) – powołano jeszcze Sąd Kartelowy, obejmujący swą kognicją głównie sprawy antymonopolowe (kartelowe).
4. Wydziały handlowe funkcjonujące w sądach powszechnych działały na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, nieprzewidujących specjalnych instrumentów procesowych do rozpoznawania spraw handlowych. Jedynymi odrębnościami były kolegialny skład sądu złożony z sędziów (ławników) handlowych (art. 21 oraz 209 i n. d.p.u.s.p.) oraz obowiązek nadawania wyrokom z urzędu ryguru natychmiastowej wykonalności (por. art. 14, 217 § 1 i art. 355 pkt 5 d.k.p.c.).
5. Utrwalony w praktyce ustrojowej większości państw europejskich trend koncentrowania spraw gospodarczych w sądach polubownych (arbitrażu), określany w publicystyce prawniczej jako fenomen XX w., został w swoisty sposób spożytkowany przez prawodawcę powojennego, który wyłączył sprawy gospodarcze pomiędzy jednostkami sektora państwowego (socjalistycznego) spod kognicji sądów powszechnych i przekazał je do właściwości arbitrażu gospodarczego, jednak arbitrażu państwowego, ufundowanego na wzorach radzieckich, stanowiącego odrębny i zamknięty system organów, pozbawiony atrybutów niezależności i niezawisłości, podporządkowany w całości Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrowi Finansów (dekret z 5.08.1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym, Dz.U. Nr 46, poz. 340 ze zm.; następnie ustawa z 23.10.1975 r. o Państwowym Arbitrażu Gospodarczym, Dz.U. Nr 34, poz. 183 ze zm.). Państwowy

arbitraż gospodarczy był nieodłączną częścią systemu politycznego, w którym obowiązywała gospodarka nakazowo-rozdzielcza, a państwo wypełniało wszystkie jej funkcje – normowało i regulowało działalność gospodarczą, prowadziło ją jako właściciel środków produkcji i pracodawca oraz rozstrzygało zachodzące w jej ramach konflikty. W związku z tym postępowanie przed komisjami państwowego arbitrażu gospodarczego charakteryzowało się wieloma odrębnościami oraz uproszczeniami procesowymi, oddalającymi postępowanie arbitrażowe od klasycznych zasad procesu cywilnego, w związku z czym tylko w niektórych ściśle określonych przypadkach miały odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Pozostałe sprawy gospodarcze, mające swe źródło w stosunkach prawnych tzw. sektora prywatnego, nietraktowane wówczas jako „gospodarcze”, rozpoznawane były na zasadach ogólnych przez sądy powszechne.

6. Przemiany społeczno-ustrojowe dokonujące się na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego stulecia w sposób naturalny wymusiły zmianę sposobu definiowania i rozpoznawania spraw gospodarczych. Oczywista stała się także konieczność likwidacji państwowego arbitrażu gospodarczego oraz nowego, liberalnego pojmowania prawa gospodarczego jako części prawa prywatnego, wyraźnie oddzielnego od prawa gospodarczego publicznego.

Dokonane wówczas zmiany charakteryzowały się typowymi cechami okresu przełomu; z jednej strony musiały uwzględniać – i uwzględniały – to, co było nieodzowne i nieuniknione, a więc m.in. potrzebę reformy orzekania w sprawach gospodarczych, z drugiej jednak strony niewolne były od tendencji zachowawczych, zmierzających do ocalenia tego, co w obliczu nowych zjawisk gospodarczo-politycznych może albo nawet musi być wykorzystane. W wyniku takich tendencji utworzono konstrukcję swoistą, uzasadnioną wymaganiami okresu przejściowego i skutecznie spełniającą wówczas związane z nią funkcje, polegającą na utworzeniu w ramach Kodeksu postępowania cywilnego odrębnego postępowania w sprawach gospodarczych, umocowanego ustrojowo w systemie sądownictwa powszechnego, zachowującego jednak wiele właściwości postępowania przed kolegiami państwowego arbitrażu gospodarczego. Znamienne jest, że konstrukcja ta przewidywała także przejście do orzekania w sądach powszechnych wszystkich arbitrów i asesorów państwowego arbitrażu gospodarczego, co stało się faktem.

7. Po uchwaleniu i wejściu w życie ustawy z 24.05.1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych (Dz.U. Nr 33, poz. 175 ze zm.), uchwalonej tuż po Okrągłym Stole, ale jeszcze przed wyborami czerwcowymi, rozpoznawanie spraw gospodarczych powierzono sądom rejonowym i okręgowym, w których powstały odrębne jednostki organizacyjne (sądy gospodarcze). Do Kodeksu postępowania cywilnego, w księdze

Tadeusz Zembrzusi – doktor habilitowany nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; radca prawny.

Publikacja stanowi kompleksowe, dogłębne i praktyczne spojrzenie na nowy kształt postępowania cywilnego, uwzględniające zmiany wprowadzane zarówno ustawą z 4.07.2019 r., jak i obowiązującą od 1.01.2019 r. ustawą o komornikach sądowych, a także ustawą z 16.05.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw. Wiele z nich w istotny sposób wpływa na organizację pracy sądów i przebieg postępowań, kreuje nowe uprawnienia i obowiązki stron oraz zawodowych pełnomocników. Rozwiązania o zasadniczym i rewolucyjnym charakterze połączono ze zmianami o mniejszej wadze, co – mając na względzie zakres i obszerność nowelizacji oraz etapowość wprowadzanych zmian – utrudnia jej właściwą analizę i uporządkowanie.

Komentarz zawiera czytelne porównanie dotychczasowego oraz aktualnego stanu prawnego. Przedstawiono w nim wszystkie aspekty nowelizacji i szczegółowo opisano kształt modyfikowanych instytucji, odnosząc się do wypowiedzi doktryny i judykatury. Zwrócono uwagę na mankamenty nowych rozwiązań i wskazano zagrożenia, z którymi mogą zetknąć się uczestnicy postępowań sądowych. Omówiono w nim zmiany nie tylko w Kodeksie postępowania cywilnego, lecz także w ustawach o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, jak również regulacje intertemporalne.

Opracowanie zostało przygotowane przez grono 44 specjalistów z zakresu prawa procesowego – sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, adwokatów, radców prawnych, notariuszy i komorników, a także przedstawicieli nauki: profesorów i doktorów prawa reprezentujących większość ośrodków akademickich w Polsce.

Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla praktyków – sędziów, adwokatów, radców prawnych i komorników. Będzie też przydatnym źródłem wiedzy dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w prowadzenie postępowań sądowych w sprawach cywilnych.

„Komentarz powinien okazać się bardzo atrakcyjny na rynku wydawniczym, ponieważ łączy walory opracowania teoretycznego i próbę wyjaśnienia większości wątpliwości praktycznych”.

Prof. dr hab. Tadeusz Ereciński

„Komentarz jest dziełem unikalnym na polskim rynku wydawniczym. Nie ma jak dotąd – gdy chodzi o zmiany przeprowadzone w 2019 r. – publikacji, która w takiej formie przedstawiałaby te zmiany w ujęciu całościowym i wyczerpującym”.

Prof. dr hab. Karol Weitz

„Cechą charakterystyczną publikacji są bardzo istotne odniesienia do problemów o charakterze praktycznym, co zdecydowanie zwiększa jej atrakcyjność dla osób, które w codziennej pracy zawodowej muszą stosować przepis ustawy procesowej”.

Dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. USz

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

